

Självständigt arbete (examensarbete), 15 hp, för
Förskollärarytbildning Utbildningsvetenskap
HT 2018
Fakulteten för lärarutbildning

Barns lek, att närvara eller inte närvara, det är frågan.

-förskollärares berättelser om barns lek

Elin Wik och Stephanie Giuffrida

Författare

Elin Wik och Stephanie Giuffrida

Titel

Barns lek, att närvara eller inte närvara, det är frågan - förskollärares berättelser om barns lek.

Engelsk titel

Childrens play, to attend or not attend, that's the question - pre-school teachers stories about childrens play.

Handledare

Angerd Eilard

Examinator

Kerstin Hansson

Sammanfattning

Förskolans arbetssätt där omsorg, fostran och lärande ständigt arbetats i symbios med varandra, har nu utmanats genom att förskolans läroplan reviderades i motivering till att utbildning och utveckling allt mer fått ta plats. Syftet med studien blir därför att få en uppfattning om hur förskollärare ser på sin egen delaktighet och närvaro i barns lek genom personliga intervjuer.

Undersökningen utgör ett sociokulturellt perspektiv som har sitt ursprung ur Vygotskijs teorier och tankar kring leken som en social och kulturell aktivitet, där sociala interaktioner och kommunikationer blir avgörande. Sammanfattningsvis påvisar resultatet att leken är viktig i barns liv och att förskollärare ser allvaret i att bibehålla denna lek genom att beskriva sin egen delaktighet i den på olika sätt.

Ämnesord

Förskollärarens roll, barns lek, lek-aktör, förskola, sociokulturellt perspektiv, skolifiering

Förord

Detta examensarbete är den avslutande del på vår tre och ett halvt år långa förskollärarytbildning på högskolan i Kristianstad. Varför ämnet om förskollärares roll och inflytande i barns lek på förskolan intresserat oss beror på att vi kan se tendenser där lärandet har tagit allt för stor plats på förskolan och att vi sällan under våra verksamhetsförlagda utbildningar sett pedagoger som närvarade i barns lek på barns nivå, det vill säga att endast leka så som barn gör, på samma villkor. Genom att ha fått tillfälle att skriva om detta ämnet har det gett oss en bredare kunskap till varför barns lek är viktig samt kommit till nya insikter gällande våra egna förhållningssätt kring lek som blivande förskollärare.

Vi vill skänka ett särskilt tack till de personer som stöttat och hjälpt oss under denna process. I första hand vill vi tacka vår handledare Angerd Eilard som funnits till hands när vi fastnat och varit i behov av vägledning. Vi vill också passa på att ge de förskollärarna som ställt upp på våra intervjuer ett stort tack. Utan er hade denna studie inte varit möjlig. Slutligen vill vi även tacka varandra, för ett gott samarbete med härliga diskussioner och många skratt.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Syfte	6
1.3 Forskningsfrågor	7
2. Litteraturgenomgång	7
2.1 Lekens historia	7
2.2 Vad är lek?	9
2.3 Förskollärarens roll i barns lek	10
3. Teorianknytning - det sociokulturella perspektivet	13
4. Vetenskaplig metod	15
4.1 Val av vetenskaplig metod	16
4.2 Vetenskapsteoretiskt perspektiv	16
4.3 Konsekvenser av metodvalet	16
4.4 Urval	17
4.5 Genomförande	17
4.6 Bearbetning av data	18
4.7 Etiska ställningstaganden	18
5. Resultat	19
5.1 Berättelser om lek som fenomen	20
5.1.1 Analys	21
5.2 Lärandet i leken	21
5.2.1 Analys	22
5.3 Förskollärarens ansvar för leken	23
5.3.1 Analys	24
5.4 Förskollärarens avvaktande roll i leken	25
5.4.1 Analys	27
6. Diskussion	28
6.1 Metoddiskussion	28
6.2 Förskollärarens avvaktande och aktiva roll	29
6.3 Leken och lärandet	32
6.4 Avslutande reflektion	33
Litteraturlista	35

Bilaga 1	38
Bilaga 2	39

1. Inledning

Vårt intresse för leken i förskolan grundar i att vi ser leken som ett betydande inslag och central del i barns vardag på förskolan. Enligt FN-konventionen om barns rättigheter (Unicef, 1989) har barn rätt till lek. Vidare beskrivs det även i förskolans läroplan (SKOLFS, 2018) betydelsen över leken som viktig för barns utveckling, lärande och välbefinnande. Med andra ord råder det inga tvivel om att leken tillskrivs en stor roll i förskolan, enligt förskolans styrdokument.

Under vår tid i förskolans verksamhet genom både arbete och verksamhetsförlags utbildning har vi ofta observerat barns lek och pedagogers inställning till den. Vi fann båda två en nyfikenhet kring förskollärares förhållningssätt till lek och det väckte våra funderingar angående vuxnas roll i barns lek. Nilsson, Grankvist, Johansson, Thure och Ferholt (2018) påpekar att leken blivit allt mer organiserad vilket har visat resultat i att den används som ett verktyg för att uppnå ett lärande hos barn. Även om lek i förskolan kan förstås som en självklarhet kan förhållningssättet till den variera. Historiska idéer kring lek kan påverka vår syn och inställning idag (Jensen & Harvard, 2009). Det kan resultera i ett varierat sätt att se på leken bland förskolans lärare. Dubbelheten blir synlig då leken beskrivs som redskap för att uppnå olika läroplansmål (Nilsson, et.al. 2018) samtidigt som leken betraktas som en tid fri från vuxnas styrning (Knutsdotter, Olofsson, 1996).

1.1 Bakgrund

Barns lek i förskolan har i ett historiskt perspektiv inte ingått i det "formella" lärandet, utan skulle snarare skyddas och förbli fri från vuxna styrningar (Jensen & Harvard, 2009). I perspektivet av ett livslångt lärande utmanades dessa synsätt när förskolan blev en del av det svenska utbildningssystemet 1996. I och med att förskolan fick en större innehållslig bredd, ställdes det således krav på förskollärarna att arbeta utefter en mer målinriktad praktik (Johansson & Pramling Samuelsson, 2007). En läroplan arbetades fram där lek och lärande skulle utgöra innehåll i verksamheten, samtidigt som det skulle relateras till förskolans strävandemål (ibid.). Denna läroplan, som brukar förstås i förhållande till den tillämpade Edu-

care modellen, har snarare förskjutits i en allt större grad mot utbildning, mot ”Edu” i Educare¹, menar Tallberg-Broman (2018). Även i Skolinspektionens rapporter om kvalitet i förskolan tas det upp kritik till personal som inte i tillräckligt stor utsträckning använder barns lek i undervisande syfte (Skolinspektionen, 2016 s. 6).

I ett forskningsprojekt som Nilsson et.al. (2018) genomfört visar det sig att undervisning och fokus på barns lärande av ämnesrelaterat innehåll fått en allt större roll i förskolan. Detta har således också lett till att vuxnas styrning av barns lek blivit aktualiserad, och att leken ses som ett verktyg där den används för att förmedla läroplansrelaterade mål. Den nya förordningen om läroplanen för förskolan som träder i kraft under 2019 (SKOLFS, 2018) tar till skillnad mot de äldre versionerna nu upp begreppet ”utbildning” 75 gånger (Tallberg-Broman, 2018).

Med koppling till den allt mer skolifierade förskolan som uttrycks i den nya läroplanen och Skolinspektionens kritik mot förskolans bristande användande av leken som verktyg för lärande som nämndes tidigare, gäller det att reflektera över leken och vad som händer med den om den pedagogiseras i en allt högre grad (Nilsson, et.al. 2018). Vi blev därför nyfikna på hur förskolans lärare berättar om sitt förhållningssätt och närvarande i barns lek och under vilka premisser detta sker. Därför är det viktigt att synliggöra förskollärares förståelse av lek som fenomen, men även ta reda på deras eget ansvar i leken, vilket kan visa resultat i hur förskollärare agerar vid leksituationer. Dessa förståelser kan bli synliga genom den intervjuundersökning och analys som kommer att redovisas i denna studie.

1.2 Syfte

Med utgångspunkt i det presenterade problemområdet är syftet med denna studie att ta reda på vad förskollärare berättar om hur de förhåller sig till barns lek samt sin egen involvering och roll i barns lek. Detta för att kunna bidra till att pedagoger som är verksamma på dagens förskolor börjar reflektera över barns lek som lustfylld, kreativ och fantasifull, och inte endast

---

¹ Begreppet ”Edu-care” förstås som en förening mellan lärande och omsorg som har kommit att förknippas med svensk förskola. (Stendahl, Emelie, Lära med andra länder. *Förskolan-Läraryrbundet*, 17 April, 2006. <https://forskolan.se/lara-med-andra-lander/>)

som ett verktyg för lärande.

1.3 Forskningsfrågor

Utifrån syftesformuleringen har frågor tagits fram. Fokus läggs vid att förstå förskollärares syn på lek som fenomen, men även sitt eget förhållningssätt och handlingar angående sin delaktighet i barns lek.

1. “Hur berättar de intervjuade förskollärarna om barns lek?”
2. “Hur berättar de intervjuade förskollärarna om sin egen involvering i barns lek?”

2. Litteraturgenomgång

I detta avsnitt kommer tidigare forskning och litteratur som vi anser är relevant i förhållande till studiens syfte att förankras. Den tidigare forskningen förhåller sig till lek-begreppet och vad det innebär utifrån såväl en historisk tillbakablick som en redogörelse för nutida forskning kopplat till förskollärares roll i barns lek.

2.1 Lekens historia

Lek som social och kulturell praxis har följt människan genom historien. Redan i den tidigare romerska/grekiska kulturen uppmärksammades leken och dess betydelse. Där var synen på uppfostran militärisk och baserad på hård disciplin (Jensen & Harvard, 2009). Platon lyfte upp lekens betydelse i sin beskrivning av idealsamhället (428-348 f.Kr.), där den sågs som grund i all utbildning. Motiveringen var att människans inlärningsförmåga ökade drastiskt under lekfulla och positiva förhållanden och att ingen kunskap som påtvingas människor blev varaktig (ibid). Platons lärjunge Aristoteles (384-322 f.Kr.) utvecklade sin lärares tankar och menade att leken skulle uppmuntras och motsvara aktiviteter som barnen sedan skulle genomföra och klara av som vuxna (Jensen & Harvard, 2009). Det vill säga, att den vuxnes roll i samhället skulle speglas i barnens lekar. Därför sågs också de sociala interaktionerna mellan barn och vuxen, men även barn emellan, som en avgörande faktor för varje barns individuella utveckling (ibid).

På 1890-talet i Sverige startades Kindergärten eller Barnträdgårdar där särskilt utbildad personal ledde aktiviteter med barnen. Inspiratör var den tyske pedagogen Friedrich Fröbel (1782-1852) som menade att verksamheten skulle utgå från barnens aktivitetslust och tryckte på att barns utveckling skedde genom leken (Jensen & Harvard, 2009). Fröbel introducerade olika pedagogiska verktyg som skulle hjälpa till att driva det pedagogiska arbetet i dåtidens förskoleverksamhet framåt. Dessa verktyg, som kom att kallas för lekgåvor, innehöll både riktlinjer för verksamheten och material. Barnet fick i den fria leken använda sig av det planerade materialet, förutsatt att en vuxen var närvarande och kunde reglera leken utan att direkt styra eller dominera den (ibid.). Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2003) förklarar vidare sin tolkning av hur Fröbel såg på barns kunskap. Han menade, enligt författarna, att barnen behövde vägledas av en vuxen i leken genom material och leksaker som anpassades efter barnens nivå. ”Lärarens roll blir inom Fröbelpedagogiken att vara känslig för barnets mognad men också att systematiskt arbeta mot att utveckla kunnande och färdigheter som är väl definierande” (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2003 s.23).

Med det sagt menade man att det endast var vid undervisning som pedagogerna fanns närvarande. Leken, eller den “fria leken” fanns med i det pedagogiska arbetet som en terapeutisk aktivitet där barnen vilade från undervisningen, och denna aktivitet skulle vara helt fri från vuxnas styrning och deltagande (Nilsson et.al. 2018). Vidare kan man säga att det inte är det lekande barnet i sig som lyfts fram, utan barnets förmåga att utveckla en harmoni med sig själv, sin samvaro och naturen i leken (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2003).

Inom utvecklingspsykologin är framför allt Piaget (1896-1980) känd för sina teorier om kognitiv utveckling. Nilsson et.al. (2018) menar, i enlighet med Piaget att barns lek måste vara lustfylld och utföras för barnets egen skull. Kort förklarat finns det inget mål i leken som kretsar kring ett lärande utan Piaget menade att barn utvecklas i generella stadier och att lekarna ser olika ut beroende på vilken ålder barnet är i. Leken träder i kraft redan under spädbarnets tid, i form av upprepningar av en handling som utförs av en vuxen, menar Piaget. Efterhand övergår

barnens lek till symbol-lek, där allt som blir meningsfullt för barnet bearbetas i dess lek. Slutligen övergår barnet till regelleken där den blir mer anpassad till verkligheten och aktiviteter där regler förekommer blir allt mer påtaglig (Jensen & Harvard, 2009). Piaget ansåg, enligt Hwang och Nilsson (2011) att barn inte lärde sig något i leken så vida barnets verklighetsuppfattningar inte fick utmanas genom nya erfarenheter. Med andra ord menar Piaget att barnet behöver ha erfarenheter kring verkligheten för att kunna bearbeta dem i leken (Jensen & Harvard, 2009; Hwang & Nilsson, 2011).

Synen på barns lek har under historiens gång förändrats och influerats av många olika lekteoretiker. Dagens syn på samhällsvärderingar, barn och dess lek kan på så vis återspeglas från historiska inslag och perspektiv, vilket kan visa resultat i ett varierat förhållnings- och synsätt på barns lek bland förskolans lärare (Jensen & Harvard, 2009).

2.2 Vad är lek?

Jensen (2013) förklarar lek som lustfylld eller rolig, att de som leker är glada och upplever lek som ett positivt fenomen, men att den även är frivillig och spontan. Det vill säga att ingen kan tvingas in i lek och att leken kan ske på allas villkor (ibid.). Författaren presenterar vidare att leken även kan bidra till att forma jaget/sin egen identitet, då barn i lek intar olika roller och i interaktion med andra barn eller vuxna bidrar till hur identiteten hos barnet formas. Vidare presenterar även Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2010) i ett försök att förklara begreppet lek som ett objekt där de menar att det alltid finns ett objekt i barns medvetande, vare sig det är reflekterat eller ej. Leken förutsätter social och emotionell känslighet, men även kreativitet, skapande och fantasifullhet vilket innebär att leken är social, emotionell och kognitiv samtidigt. Detta kan även stärkas av Lillemyr (2013) som också tar upp flera dimensioner inom lek som bidrar till barns utvecklade. Enligt Lillemyr ses lek som en aktivitet där barn engagerar sig, blir motiverade, utforskar omgivningen, utvecklar sin kreativitet och stimulerar utvecklingen inom andra områden, såsom social kompetens och motorik. Barn får också i de olika lek-tillfällena möjlighet till att prova sina uppfattningar, värderingar och normer, för att inte glömma nämna trygghet. Dessa aspekter anses av Lillemyr (2013) som grundläggande i

förhållande till en god och lustfylld lek.

Dessa antagande om lek är således utifrån en vuxens syn på barns lek. Därför är det också viktigt att reflektera över och om leken på olika sätt eftersom vi vuxna lätt glömmer bort den och hur viktig och stor del den har för barn (ibid.). Lillemyr (2013) menar att vuxnas värderingar, kunskaper och normer präglar hur de ser och uppfattar leken, det vill säga att vuxna ibland kan tycka att barns lek inte fyller något syfte, eller ses som meningslös. Som tidigare nämnt intar barn medvetet en annan roll i leken och går helhjärtat in i aktiviteten. Detta visar snarare att barnet tar initiativ och deltar i leken som i sin tur visar att barnet har kontroll över sin egen medverkan och tar ansvar för leken. Den vuxnes barn- och leksyn kan med andra ord påverka barns möjligheter till lek.

2.3 Förskollärarens roll i barns lek

Idén om den fria leken där vuxna och pedagoger inte ska störa, avbryta eller delta i barns lek kan antas ha rötter från Fröbelpedagogiken som var verksam från 1800-talet (Jensen & Harvard, 2009; Nilsson et.al. 2018). Enligt Nilsson et.al. (2018) hade de vuxna farhågor som i nästa steg kan visa resultat i varför pedagoger valde att avstå från barns lek, då den skulle ses som just ”fri och bekymmerslös”. Det innebar i sin tur att leken inte kunde knytas till något formellt lärande (ibid.). Parallellt med detta hävdar Knutsdotter Olofsson (1996), som är en stor inspiratör till dagens lekforskning, att alla barn inte kan konsten att leka, tyda dess leksignaler och lekregler. Knutsdotter Olofsson menar att pedagogens uppgift är att låta barnen få tid för ostörd lek och hjälpa dem att genomföra det som barnen tänkt sig i leken (ibid.). Fri lek är uppbyggd på barnens egna idéer och tankar och därmed blir pedagogens avvaktande roll aktualiserad. Således innebär det inte att avstå helt från barnen, utan snarare finnas i närheten om behov av stöttning krävs, exempelvis om material behöver tillföras, eller om en konflikt uppstår. Den fria leken är ett stående inslag i svensk förskola men enligt Knutsdotter Olofsson (1996) är det få pedagoger som lägger ner arbete eller intresse på barns lek. Pedagoger närvarar i många fall inte förrän det uppstår en konflikt i barnens lek vilket oftast leder till att leken upphör (ibid.). Knutsdotter Olofsson (1996) tar även upp den vuxnas roll som lek-aktör och menar att det är en konst som

vuxna måste lära sig. I många fall råder det inga tvivel om pedagogens engagemang gällande lek tillsammans med barn, menar Knutsdotter Olofsson. Men då de ofta ger uttryck för osäkerhet och fantasilöshet väljer de istället att avstå (ibid.).

Stanton-Chapman (2015) har i sin studie undersökt förskollärares roll i barns lekar. Hon menar att det är en balansgång när det gäller att gå in och äntra i barns lek. Pedagoger måste, enligt författaren, observera leken och uppmärksamma roller, tema och ord och sedan anpassa sig därefter innan han eller hon går in i leken. Hon trycker även på angelägenheten om pedagogens insikter gällande när och om barnen vill ha en närvarande vuxen i sin lek eller inte, vilket kräver en fingertoppskänsla av pedagogen. Det kan även enligt Stanton-Chapman (2015) uppkomma vissa svårigheter när pedagogen som blivit inbjuden till lek väljer att gå ur leken. För att inte förstöra leken eller få den att upphöra helt, gäller det att som vuxen återigen välja rätt tillfälle. Detta tillfälle menar forskaren blir en situation som kan falla sig naturligt genom att exempelvis som karaktär i leken tala om att han eller hon snart kommer avvika och därmed kommer med en förklaring till varför. På så vis minskar risken att leken upphör, samt att pedagogen kan komma tillbaka till sin karaktär i leken vid ett senare skede (ibid.).

Pramling Samuelsson och Johansson (2009) visar i sin artikel att pedagoger väljer att ta avstånd från barns lek då de ofta särskiljer lek och lärande. Leken ska ta avstånd från lärande och undervisningssituationer, vilket i nästa led kan bidra till synen på lek som fri från vuxna, en "vuxenfri zon" (ibid.). Däremot menar Johansson och Pramling Samuelsson (2007) i en annan artikel, att pedagogerna i själva verket har en lika viktig roll i barns lek som vid lärandesituationer, till att utmana och vidareutveckla, samt att pedagogernas medvetna agerande kan möjliggöra för att lärande skapas genom leken (Johansson & Pramling Samuelsson, 2007). Med anknytning till det sociokulturella perspektivet, som tas upp i kommande avsnitt, menar Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2003) att en pedagogs närvarande i barns lek kan rikta barnens uppmärksamhet mot ett visst innehåll som man vill belysa för att barnet ska kunna vidareutvecklas i sin lek. När pedagogen aktivt går in i leken tillsammans med barnet kan han eller hon utmana och vidga barnets erfarenhetsvärld och därmed kan barnet utveckla sin lek

vidare på egen hand (ibid.). Det råder alltså inga tvivel om att en närvarande vuxen har sina fördelar när det gäller barnets utveckling.

Vi kan utifrån ett historiskt perspektiv nu konstatera och se förskollärarens viktiga roll i barns lek. I Johansson och Sjöberg som vidare hänvisar till Fler (Fler, 2015 se Johansson & Sjöberg, 2016) har i sin studie uppmärksammat att pedagoger ofta intar en passiv roll i barns lek. Fler kunde se fem olika tendenser där den vuxne var närvarande i barns lek och den mest vanligt förekommande var när pedagogerna följde, övervakade eller observerade leken. De fyra andra tendenserna var när pedagogerna fanns tillgängliga för barnen i deras lekar och kunde stötta dem när det fanns behov. En annan var när pedagogerna hade ett pedagogiskt syfte med leken, exempelvis genom att arbeta mot ett lärandeobjekt. Den tredje var när pedagogerna var aktiva och kommunicerade med barnen för att på så vis stötta och utveckla leken. Och slutligen den sista tendensen hon såg var när pedagogerna tog sig an en aktiv roll som lek-aktör och lekte på samma villkor som barn.

I kontrast till detta såg Nilsson et.al. (2018) i sin studie hur viktigt det var att vuxna var med och startade upp olika lekar. De såg att barnen ofta tog över lekarna bara pedagogerna startade upp lekarna och hjälpte barnen att inleda en början till en lek. De såg också att det blev viktigt att som pedagog tillåta sig själv inta olika roller i barnens lekar, där dessa roller var likasinnade med barnens. Genom att pedagogerna som medverkade i Nilssons et.al. (2018) projekt aktivt deltog i barns lek lärde de sig inte endast hur man intar roller som är på samma villkor som barnen, utan de förändrade även sitt eget kunnande om vad lek kan innebära för verksamheten. När pedagoger tar del av barns lekar händer något med oss pedagoger som gör att man intar ett "uppifrån-/vuxenperspektiv" som tar utgångspunkt i pedagogens syften som kan bidra till nya synsätt där man deltar i barns lekar på samma villkor som barnen menar författarna (ibid.). Trots att det visar positiv inverkan att aktivt delta i barns lek är det således av all vikt att visa hänsyn till barnen och till deras lek vilket Nilsson et.al. (2018) poängterar vidare med hänvisning till Hangaard Rasmussen (2016). Han menar att leken som fenomen har ett egenvärde i sig självt och bör inte användas i syfte eller avsikter att skapa ett lärande eller utveckling. Detta innebär

att förskolans pedagoger som väljer att närvara i barns lekar har ett ansvar att skydda leken från ett lär-fokuserat innehåll, då leken tenderar att förlora sin karaktär och lustfylldhet om kunskap hamnar i fokus.

3. Teorianknytning - det sociokulturella perspektivet

Som framgår i översikten ovan är samspel och interaktion ett genomgående tema genom lekens historia, som ju också knyts till vårt syfte. I detta avsnitt presenteras det teoretiska ställningstagande som inspirerat oss i denna studie - det sociokulturella perspektivet. Denna teoretiska ansats har fokuserats då det är det perspektivet som vi kontinuerligt arbetat med under vår utbildning som därmed gjort anspråk på vårt förhållningssätt som blivande förskollärare. Utgångspunkten i detta arbete är att få syn på förskollärares berättelser kring barns lek och hur deras involvering i den förklaras genom intervjuer. Att förstå det insamlade materialet utifrån sociala och kulturella perspektiv blir därför angeläget, vilket kommer redovisas i form av analyser i resultatdelen. Det blir också naturligt att för oss förstå leken som en social och kulturell aktivitet, där barn tillsammans med andra aktörer utvecklas.

Vi använder oss av psykologen och pedagogen Lev Vygotskijs (1896-1934) teorier för att analysera vårt resultat. I sitt arbete med att förstå utveckling och lärande intresserade han sig för det biologiska, sociala, kulturella och historiska hos människan (Säljö, 2015). Säljö (2015) menar vidare att allt människan lär sig förstås utifrån de föreställningar som finns biologiskt och utifrån de erfarenheter vi beaktar i vår social-kulturella miljö. Det går med andra ord inte att bortse från någon av dessa aspekter, utan de samverkar och samspelar mellan varandra och utgör varandras förutsättningar. En av Vygotskijs utgångspunkter är att barnet påverkas i interaktioner och sociala samspel med omvärlden (Säljö, 2015). Dessa interaktioner och samspel är beroende av vad som Vygotskij beskriver som *artefakter* som fungerar som redskap i barnets psykologiska processer, såsom tänkandet. Artefakter, eller redskap behöver med andra ord inte endast betyda fysiska objekt såsom olika verktyg som kniv eller penna, utan kan även användas som ett tecken eller symbolisk artefakt som *medierar* mening (Strandberg, 2006).

Vygotskij menar vidare, enligt Strandberg (2014) att barnet lär sig och utvecklas genom sociala samspel och aktiviteter som i nästa steg bidrar till en inre process. De sociala samspel beskriver Vygotskij som det som finns och görs synligt *mellan* människor i kommunikation, som kan vara både språklig och icke-språklig. Denna grundläggande metafor för lärande kallas i enlighet med det sociokulturella perspektivet för *appropriering* (Säljö, 2015). Barnet tar alltså in språkliga uttryck och upplevelser som det mött i interaktion med vuxna människor som det sedan “tar över och gör till sitt” (Säljö, 2015 s.95). Detta faktum kan man se speciellt tydligt i barns lek, hävdar Lindqvist (2002) som knyter an till Vygotskijs teorier. Hon menar att barns lek med andra ord inte är någon reproduktion av det som barnet upplevt, utan är snarare en kreativ omarbetning av barnets intryck och upplevelser.

Parallellt med detta menar Säljö (2015) att barn approprierar sociala och kulturella kontexter som finns i den miljön vilket barnet befinner sig i. En interaktion med en vuxen är således en väg in i ett socialt och språkligt sammanhang där det finns föreställningar kring hur världen är beskaffad och på så vis också ett visst sätt att tänka och resonera (ibid.). I den social-kulturella gemenskap vilket barnet befinner sig i, erövrar det kunskaper genom att få stöttning från en vuxen som redan tillägnat sig abstrakt tänkande, erfarenheter och problemlösning eller vad som Säljö i enlighet med Vygotskij menar “the more capable peer” (Säljö, 2015 s.99). Ett av Vygotskijs berömda begrepp är “den närmaste (eller proximala) utvecklingszonen som förklarar de kompetenser som ligger inom räckhåll, men där barnet fortfarande är i behov av stöd utifrån (Säljö, 2015). Vidare förklarar Lillemyr (2013) med koppling till Vygotskij, att det finns ett alternativt tankesätt till denna utvecklingszon. Han menar att man måste skilja mellan två utvecklingsnivåer: den *existerande* utvecklingsnivån och den *potentiella* utvecklingsnivån. Den existerande utvecklingsnivån gäller den utveckling som är förekommer hos barnet här och nu, det vill säga den aktuella utvecklingsnivån barnet har. Den potentiella utvecklingsnivån handlar om den utveckling som komma skall, detta innebär, som också tidigare nämndes i referens till Säljö, den utveckling som barnet klarar av med hjälp av en mer kompetent person.

Det kan vara både ett annat barn eller en vuxen. Den stöttning som den mer kunnige personen ger barnet benämns ofta i begreppet *scaffolding* som i ordagrann översättning betyder “stöd eller byggnadsställning” (Säljö, 2015 s.100). Det vill säga att vid pedagogiska situationer och aktiviteter ges barnet stöd som gradvis arbetas bort desto mer kunskap barnet har approprierat (ibid.). Den så kallade närmaste utvecklingszonen blir då avståndet mellan den existerande och potentiella utvecklingsnivån (Lillemyr, 2013). Detta menar således Jensen (2013) bara är en del av hela sanningen som i sin bok beskriver olika lek teorier och drar paralleller till Vygotskij som uttrycker det som att “i leken är barnet huvudet längre än sig själv” (Jensen, 2013 s.78). Med andra ord är det barnet själv och dess lek som möjliggör att barnet tar ett steg in i den närmaste utvecklingszonen och att barnet klarar av och kan mer i leken än vad det, och således även vi vuxna, tror att det klarar (ibid.).

Vygotskijs teori om den närmaste utvecklingszonen är främst riktad mot utveckling, där förskolläraren har en betydande roll. Den indikerar även hur en växling mellan lek och lärande kan vara av stor betydelse, framförallt när det gäller barnets utveckling (Lillemyr, 2013). Vi tar som utgångspunkt att barn leker därför att de i leken ges möjlighet att vara kreativa, skapande och sociala, men också för att leken möjliggör för barnet att utforska sin omvärld och sig själva. Vilka möjligheter ges barn i dag att utöva sitt lekande?

4. Vetenskaplig metod

Syftet med studien är att synliggöra hur förskollärare ser på sin egen närvaro i barns lek på förskolan. Därför har det valts att intervjua enskilda förskollärare för att få syn på olika förskollärares uppfattningar angående sin delaktighet i barns lek. I detta avsnitt kommer det beskrivas hur empirin samlats in, men även val av och beskrivning av undersökningsgrupp, hur genomförandet praktiskt sett ut samt hur kategorisering av det insamlade materialet gått till.

4.1 Val av vetenskaplig metod

Datansamlingen baseras på kvalitativa intervjuer. Intervjuerna som utgör innehåll av denna studie är semistrukturerade (Denscombe, 2016). Detta innebär att vi hade övergripande frågor som behandlades under mötet med respondenterna. Vid semistrukturerade intervjuer är det således viktigt att intervjuaren har ett flexibelt förhållningssätt och besitter förmågan att ställa öppna frågor som tillåter den intervjuade att våga utveckla sina idéer samt att den ges utrymme att tala utförligt om de ämnen som tas upp (ibid.). Den vanligaste typen av semistrukturerade intervjuer är den personliga intervjun som innebär ett personligt möte mellan den forskande och en informant (Denscombe, 2016). De fördelar som finns med att använda sig av personliga intervjuer är bland annat att de uppfattningar och synpunkter som ges uttryck för under intervjun, har en direkt källa (den intervjuade), vilket har underlättat för oss som forskare vid transkribering och kategorisering. Att använda sig av personliga intervjuer möjliggör även för att synliggöra och ge forskarna en djupare förståelse för respondenternas olika uppfattningar, åsikter, känslor och erfarenheter (ibid.).

4.2 Vetenskapsteoretiskt perspektiv

När det gäller analysen av det insamlade materialet blev vi inspirerade av det sociokulturella perspektivet som bygger på tankar om att vi som människor tillägnar oss kunskaper i olika sociala sammanhang och att människan förstår sin omvärld genom att använda sig av mediering (Säljö, 2015). Vår undersökning syftar till att förstå förskollärares berättelser om sitt förhållningssätt till barns lek och sin egen närvaro och delaktighet i leken på olika sätt genom intervjuer. På så vis förstås leken som en social och kulturell aktivitet där barn lär och samspelar med andra sociala aktörer med hjälp av verbala och icke-verbala redskap.

4.3 Konsekvenser av metodvalet

Vi var vid valet av semistrukturerade intervjuer väl medvetna om att bearbetningen av det insamlade materialet var tidskrävande då den förutsätter många olika steg innan ett färdigt resultat kan presenteras. Vi såg snart att transkribering och kategorisering av det insamlade

materialet tog en stor del av vår tid, då de insamlade intervjuerna inte är förkodade och har ett relativt öppet format (Denscombe, 2016). Intervjuarens och kontextens inverkan innebär att det är svårt att uppnå konsistens och objektivitet (ibid.). Detta innebär att det informanten berättar att den gör, inte automatiskt behöver stämma överens med dess handlingar i verkligheten samt att den insamlade empirin ständigt tolkas och förstås ur våra perspektiv som mottagare (Denscombe, 2016). På så vis är detta en ogynnsam effekt på studiens tillförlitlighet.

4.4 Urval

Inför studien har det tillsvidare gjorts urval: val av förskolor samt val av vuxna att intervjua. Vi har besökt tre olika förskolor i en och samma kommun i Skåne län, där fem utbildade förskollärare har intervjuats. De intervjuade valdes utifrån ett strategiskt urval där vissa specifika kriterier behöver uppnås (Holme & Solvang, 1997). För det första valdes det att intervjua utbildade förskollärare. Detta för att främst öka informationsinnehållet då vi anser att utbildad personal på goda grunder kan antas ha rika kunskaper om barns lek. För oss har det varit relevant att studera förskollärares tankar och synsätt för att vi vill kunna koppla och relatera det till vår utbildning och vår blivande yrkesroll. För det andra har det gjorts ett aktivt val att någon av oss redan är bekant med den som ska intervjuas. Detta styrks av Denscombe (2016) som menar att det är enklare att arrangera ett möte och skapa interaktion när en redan befintlig kontakt finns. För att skapa ett brett underlag att analysera och få en variationsbredd i urvalet har vi dessutom intervjuat förskollärare som är verksamma på olika arbetsplatser (Holme & Solvang, 1997).

4.5 Genomförande

Processen inleddes med att formulera intervjufrågor som vi sedan bestämde skulle riktas mot förskollärare som verkar i en kommun i Skåne. Inför genomförandet av intervjuerna sammanställdes ett missivbrev där information om studiens syfte, samtycke och frivilligt deltagande, anonymitet och konfidentialitet samt nyttjande för endast lärande-syfte presenterades (Vetenskapsrådet, 2002). Detta brev skickades ut till förskolechefer som till oss

redan var bekanta och som i sin tur tog kontakt med sina medarbetare som i nästa steg kontaktade oss. På detta vis fick vi informanter som visade intresse för vår forskning redan från början vilket blev en fördel under intervjutillfällena. Under de personliga intervjuerna användes hjälpmedel i form av ljudinspelningar och fältanteckningar, en av oss hade fokus på att endast ställa frågor och lyssna på den deltagande och den andra förde anteckningar.

4.6 Bearbetning av data

Efter att ha samlat in materialet från intervjuerna genom ljudupptagning transkriberades de där till text. För att lättare hålla isär de olika informanternas svar valde vi att ge dem olika färger. Vi valde efteråt att fortsätta i samma spår när vi redogjort för våra resultat. I samband med de etiska ställningstaganden, där vi valt att måna om de intervjuades anonymitet blev det därför en bra utgångspunkt att döpa informanterna till respektive färg i kommande resultatdel. När transkriberingen var färdig påbörjades genomläsningen av materialet och vi letade efter likheter och skillnader. Genom bearbetningen av materialet fastnade vi för vissa teman som var återkommande genom de olika intervjuerna och som kunde kopplas samman med vårt syfte och problemområde. Utifrån detta formulerades sedan fyra snävare kategorier som hjälpte oss att svara på våra forskningsfrågor: Berättelser om lek som fenomen, Lärandet i leken, Förskollärares ansvar för leken samt Förskollärares avvaktande roll i leken. Utifrån dessa kategorier parade vi sedan ihop dem tillsammans med utdrag från de olika intervjuerna som sedan kommer presenteras under vår resultatdel. I resultatdelen presenteras både sammanfattningar och ordagranna citat av de olika svar som samlats in. Dessa svar har sedan analyserats och reflekterats utifrån ett sociokulturellt perspektiv i en analysdel som presenteras under vardera kategorisering i resultatdelen. Slutligen diskuteras svaren i diskussionsavsnittet kopplat till tidigare forskning och egna tolkningar och reflektioner.

4.7 Etiska ställningstaganden

Det finns fyra huvudprinciper som utgör grunden för forskningsetiska ställningstaganden, informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2002). *Informationskravet* innebär att forskaren ska informera de berörda om

den aktuella forskningens syfte, metoder och eventuella förväntade resultat. Vi har därför haft ett ansvar att delge tillräckligt med information för att informanterna ska kunna göra en frivillig bedömning gällande sitt deltagande i studien. Detta gjordes i samband med ett missivbrev där information om studiens syfte, våra kontaktuppgifter samt förfrågan om frivilligt deltagande och ljudinspelning förfrågades. I brevet gav vi även information om i vilka ändamål studien gjorts, samt vilka som kommer att ta del av den (Denscombe, 2016; Holme & Solvang, 1997; Vetenskapsrådet, 2002). Nästa krav är *samtyckeskravet* vilket innebär att den deltagande själv får bestämma över sin medverkan och att den medverkande har rättighet att avbryta sitt deltagande under hela studien (ibid.). Vid första mötet fick informanterna ge sitt samtycke till studien genom en underskrift på missivbrevet. Det tredje kravet *konfidentialitetskravet* handlar om offentlighet och sekretess (ibid.). Detta innebär att vi i samband med missivbrevet informerade om att informanternas personuppgifter skulle ges största möjliga konfidentialitet och anonymitet så att obehöriga inte ska kunna ta del av de personliga uppgifterna. I denna studie har därför förskollärarnas namn fingerats och uppgifter som vilken förskola och kommun förskolläraren arbetar på har endast varit oss till handa. Efter studiens slut kommer all information och uppgifter att raderas, i syfte att skydda och värna om de intervjuades anonymitet. Det sista kravet är *nyttjandekravet* som innebär att det insamlade materialet om enskilda personer endast får användas för forskningsändamål. Dessa uppgifter får inte heller användas eller utlånas till privat bruk eller andra icke-vetenskapliga syften, vilket innebär att allt material såsom personuppgifter, ljudupptagningar och anteckningar kommer raderas efter studiens slut. Vi klargjorde för informanterna i samband med missivbrevet vilka som kommer ta del av vårt insamlade material efter avslutad studie (Vetenskapsrådet, 2002).

5. Resultat

I det här avsnittet presenteras studiens resultat, där syftet är att undersöka hur förskollärarna berättar om lek och sin egen involvering och roll i barns lek. Som tidigare nämnts i metoddelen i kapitel 4.4 är alla deltagares namn fingerade. Detta för att försäkra oss om förskollärarnas konfidentialitet och därför har vi också namngett alla informanter i olika färger: Förskollärare

Blå, förskollärare Röd, förskollärare Lila, förskollärare Grön och förskollärare Orange. Resultatet har sammanfattats och olika teman har identifierats: Berättelser om lek som fenomen, Lärandet i leken, Förskollärarens ansvar för leken samt Förskollärarens avaktande roll i leken.

5.1 Berättelser om lek som fenomen

Här beskriver förskollärarna hur de uppfattar lek och hur leken tar sig uttryck genom barnen. Förskollärarna lyfter sina olika uppfattningar kring lek där de mest förekomna definitionerna är: glädjefylld, inspirerande och fantasirik. Både förskollärare Röd och Lila trycker på samspelet mellan barnen i leken som viktigast. Förskollärare Lila menar att samarbetet mellan barnen är en god lek, medan förskollärare Röd påvisar att leken ofta glöms bort då det är ett alltför stort fokus på lärandet i förskolan, hon uttrycker det på följande vis: ”Leken är viktig, man glömmer ofta bort den då det är så mycket fokus på lärandet. Man får in mycket i leken som man kanske inte tänker på.” (Förskollärare Röd). Förskollärare Blå talar kring sitt eget förhållningssätt till barns lek, och menar att detta är avgörande för vad som ses som en god lek: ”Jag tycker det handlar om en värderingsfråga från pedagogen också, om vad som är en god lek.” (Förskollärare Blå).

Förskollärare Grön betonar en annan aspekt angående lek som fenomen och menar på att leken är åldersrelaterad vilket kan se olika ut beroende på var i barnets individuella utveckling han eller hon befinner sig i:

Lek är lite beroende på var i utvecklingen och ålder barnet befinner sig i, så det är ganska individuellt. Men en god lek för mig är när man kommer in i det där “flowet” och är där i en längre stund. Ju äldre man är, desto mer lekkoder har man utvecklat och då kan man vara i leken längre. För ett litet barn kan en god lek handla om en liten, liten stund, men att barnet ändå har ett fokus.

(Förskollärare Grön).

5.1.1 Analys

Förskollärarna drar paralleller mellan lek och sociala samspel, och menar att dessa fenomen går hand i hand vilket man vidare kan dra jämförelser till det sociokulturella perspektivet. Det framkommer svar i resultatet att förskollärarna menar att leken är åldersrelaterad och att lekens nivå och innehåll är beroende av var barnet befinner sig i sin utveckling. Barnet befinner sig då, med utgångspunkt i det sociokulturella perspektivet i den *existerande* utvecklingsnivån (Lillemyr, 2013). Med andra ord den utveckling som förekommer här och nu, det vill säga den aktuella utvecklingszonen barnet har. Vår tolkning är att förskollärarna menar att barn utvecklas och lär i sin egen lek, vilket går att hänvisa till Jensen (2013) som menar att barnet med hjälp av sin lek kan agera över sin aktuella utvecklingsnivå. Detta är särskilt intressant anser vi då Vygotskijs teori om den närmaste utvecklingszonen främst är riktad mot utbildning, där läraren har en central del i barns utveckling och lärande. Vårt resultat visar vissa tendenser som stämmer överens med detta, medan det även pekar åt ett annat håll där förskollärarna talar om leken som en viktig del i barns liv där lärande och utveckling inte alltid bör fokuseras.

5.2 Lärandet i leken

Här beskriver förskollärarna hur de ser på lärandet i leken, vad fenomenet gör med leken och hur förskollärarna ställer sig till detta. Både förskollärare Orange och Röd kopplar samman leken till lärandet och menar att det är i leken som barnen lär sig saker och får prova sina erfarenheter med varandra och att det är i leken som dessa olika erfarenheter befästs. Förskollärare Röd beskriver: ”Barnen befäster ju sin kunskap i leken. Har vi arbetat med någonting så kan man se att barnen i efterhand tar in det vi nyss arbetat med i leken.” (Förskollärare Röd). Förskollärare Orange styrker detta genom att beskriva följande: ”En god lek är barnens sätt att lära sig olika saker. Att få prova det de varit med om, för att det ska befästs och provas.” (Förskollärare Orange). Vidare ställer sig både förskollärare Lila och Blå på ett liknande sätt sig kritiska till att ha ett formellt lärande eller lärandeobjekt i leken då de anser att vi i verksamheten ofta glömmer bort den fria leken, där barnens fantasi får flöda fritt. Vi väljer att hänvisa till Blå som vidare exemplifierar:

Vi är alltför fokuserade på lärandet, att det ska finnas ett lärandeobjekt i allt vi gör och att

förskolan blir någon form av skolifiering. Jag tror det handlar om hur du som förskollärare designar dina lärandesituationer. Exempelvis om jag väljer att gå in i en traditionell lärarroll, så organiserar jag upp lärandet, det ska ske på det här viset. Men för mig känner jag att det inte behöver att det är antingen eller, för mig kan lärandet ske under hela dagen, men bara om jag låter det ske. Kan jag stödja barnen i den vardagliga verksamheten genom att använda mig av exempelvis naturvetenskapliga begrepp för att benämna något, så sker där ett lärande hos barnen och då behövs det ingen "lektion".

(Förskollärare Blå)

Förskollärare Grön talar om stöttning i leken och hur hen hjälper barnen vidare i sin utveckling. Hen ser leken och lärandet som ett, där barnet hela tiden lär sig något i leken. Förskollärare Grön menar att det inte behöver vara ett specifikt lärandeobjekt eller lärandesituation utan att barn utövar sina erfarenheter och kunskaper i leken:

[...] Jag tror alla barn har styrkor i något, och alla har vi något vi behöver jobba med. Det är det, jag lite behöver hjälpa dem i. Det handlar inte om att jag behöver kartlägga det för dem eller påvisa det för dem, utan att jag behöver kunna ligga steget före, kanske framförallt i det de behöver träna sig mer i.

(Förskollärare Grön)

5.2.1 Analys

Två av förskollärarna kopplar samman lärandet till leken där de menar att barn approprierar (alltså befäster och skapar sin egen förståelse) det de har fått erfara och upplevt i sin lek. Barns lärande är i detta perspektiv avgörande utifrån vilka kunskaper och erfarenheter barnet approprierar i relation till sina sociala samspel och aktiviteter som det möter i sin vardag på förskolan (Säljö, 2015). Förskolläraren blir på så vis en nyckelperson när det gäller barnets utveckling och lärande vilket även tar sig uttryck i vårt resultat. En av förskollärarna menar att det är viktigt att ha en medvetenhet om vart barnet befinner sig i sin aktuella utvecklingsnivå för att på så vis kunna utmana och stötta han eller hon vidare till den potentiella utvecklingszonen, vilket innebär vad barnet kan förstå och göra tillsammans med ett vuxenstöd (Lillemyr, 2013) Vygotskij pekar på, enligt Lillemyr (2013) att barn har erfarenheter och kompetenser långt innan de kommit i kontakt med en formell undervisning. Detta hävdar även förskollärarna i resultatet som menar att lärande är en del av barns aktiviteter och lekar som

nödvändigtvis inte behöver ske i enlighet med målrelaterad lärande och utveckling i förskolan (Säljö, 2015).

5.3 Förskollärarens ansvar för leken

Här förklarar förskollärarna hur de ser på sin närvaro och sin egen involvering i barns lek. Förskollärarna beskriver sitt ansvar i leken genom att påvisa angelägenheten om stöttningen i den på olika sätt. Förskollärare Röd och Orange trycker på stöttningen i barns lek, detta genom att vara en hjälpare som kan gå in i leken och föra den till nästa nivå eller att berika leken med idéer och tillföra något nytt för att föra leken framåt. Förskollärare Lila berättar om en annan sorts stöttning, att hen finns där för att närvara i barnens lek och går gärna in som en roll eller deltagare i barns lek. Att som vuxen finnas med som en hjälp vid uppstart till en lek för att senare kunna backa undan och låta barnen utvecklas på egen hand:

[...] jag kan mycket väl hoppa in i leken, och det kvittar vilken lek det handlar om. Vill dom att jag ska spela mamma, så är jag mamma. Man är med till en början för att starta upp, men sen märker man att de klarar sig bra utan en vuxen, så kan man ju sätta sig vid sidan av och gå ur mer och mer. Att "ni kan leka själva där, men jag sitter här om det skulle vara någonting." Jag tycker det är bra att vara med i leken.

(Förskollärare Lila)

Vidare berättar förskollärare Orange och Röd på liknande sätt hur och när de väljer att stötta barnen för att hjälpa dem att utveckla leken vidare: "Dom kan ju behöva lite puffar också för att leken ska gå framåt för att ta det vidare. Vad kan man mer plocka in för material, eller vilka karaktärer kan man mer vara när man leker. Ja att man hjälper dom lite vidare i det dom gör." (Förskollärare Orange). Förskollärare Röd förklarar vidare stöttning på följande vis: "Just när man kan föra leken vidare tycker jag att det viktigt att man går in liksom där man känner att man kan föra den till en extra nivå." (Förskollärare Röd). Förskollärare Grön ser sin roll som stöttande vuxen från en annan synvinkel och talar för att det är viktigt att skydda barnens lek från andra barn, och att alla barn i en barngrupp inte alltid behöver vara med i en och samma lek. Förskollärare Grön berättar vidare att det då är viktigt att ge barnet en förklaring till varför det inte kan vara med i en redan existerande lek, och att man här agerar i en stöttande roll. Grön

beskriver:

Jag tycker det är okej att säga nej till ett barn som vill vara med i en lek där några barn redan är inne i sin lek. Att "idag får du faktiskt göra någonting annat för dom har lekt en stund och dom är igång där nu. Det blir lite tokigt om du hoppar in i leken nu, så det är kanske bättre att du gör något annat". Men då är det viktigt att man finns där som pedagog och erbjuder barnet något annat.

(Förskollärare Grön)

Förskollärare Blå ser sin delaktighet i barns lek som viktig, men att detta deltagande beror på hur mottaglig man som förskollärare är för de olika leksignaler barnen ger. Hen menar att barnen visar och ger signaler när de vill leka, dessa signaler är nödvändigtvis inte verbala, utan kan påvisas genom mimik, kroppsspråk och blickar:

När barnen kommer fram till mig och berättar med olika språk, det behöver inte vara verbalt utan de kan visa saker, eller komma och hämta mig, ta mig i handen. Jag sitter oftast ner bland barnen och då involverar dom mig i sina lekar genom att ta fram olika saker, exempelvis pussel, kaffekoppar, byggmaterial eller vad som helst.

(Förskollärare Blå)

Hen beskriver följande sin involvering och stöttning i leken som ett tillfälle för att möjliggöra för ett lärande i relation till läroplanens mål och riktlinjer: "Jag vill kunna stötta dom i lärandet, både gällande målen i läroplanen som lyfter utveckling och lärande men även i det demokratiska tänket. Att stötta dom gällande normer och värderingar, den biten är så viktig att ha med sig i dagens samhälle." (Förskollärare Blå).

5.3.1 Analys

Resultatet visar att förskollärare ser på sin egen roll i barns lek som den stöttande för att möjliggöra mediering. Genom samspel via aktiviteter och lek lånar och provar det lilla barnet den vuxnas (eller mer kunniga personen) insikter och förmågor. I utvecklingszonen finns det som tidigare nämnts de kompetenser som ligger inom räckhåll, men där barnet fortfarande är i behov av ett stöd utifrån (Säljö, 2015). I leken berättar förskollärarna att de intar olika roller och nämner att de utmanar barnen och hjälper leken att utvecklas vidare. I ett sociokulturellt

perspektiv benämns dessa som scaffolding, det vill säga att pedagogen går in i barnens aktiviteter och stöttar för att i detta fall utmana leken vidare. Strandberg (2014) trycker på angelägenheten om pedagogers närvaro och delaktighet i lekens alla skeden, för att berika och bidra den på olika sätt. Resultatet visar att förskollärarna menar att de hjälper barnen i sin lek genom att själva vara med i leken, finnas där för att starta upp olika lekar, men även tillföra olika material för att föra den framåt. De nämner även att det är viktigt att skydda leken från olika faktorer som kan tänkas uppkomma i förskolans vardag och då är det viktigt att som vuxen finnas närvarande för att ge alla barn den stöttning de kan tänkas behöva.

En av Vygotskijs utgångspunkter är att barnet formas utifrån en social kontext och därmed lär sig kommunicera på olika sätt genom olika artefakter, för att på så vis också kunna mediera för handling. Som tidigare påtalats säger sig förskollärarna ta sin egen involvering och delaktighet i barns lek på allvar, och att en förutsättning för detta är kommunikativa samtal (Strandberg, 2014). Men hur går man tillväga med de barnen som inte utvecklat ett verbalt språk ännu, eller där man faktiskt inte ens kan förstå varandra då barnet och den vuxne talar olika språk? I resultatet poängterar en förskollärare på barnens leksignaler, och att dessa är avgörande för hur man som vuxen deltar i barnens lek. Säljö (2015) menar att barn använder olika redskap (artefakter) för att mediera mening, som inte nödvändigtvis behöver vara verbala. Förskolläraren menar att det gäller att vara mottaglig för barnens kroppsspråk, mimik och blickar när det gäller huruvida man som pedagog närvarar i barnens lek. På så vis ger man alla barn på förskolan samma förutsättningar.

5.4 Förskollärarens avvaktande roll i leken

Här redogörs det för hur förskollärarna beskriver sin avvaktande roll i barns lek. De berättar att leken är viktig och att de gärna deltar, men att diverse rutiner som förekommer på förskolan begränsar förskollärarnas tid med barnen:

Det administrativa tar också mycket tid, jag skulle säga att det är stort ett hinder för oss att kunna närvara mer i barns lek. Ibland är det också fråga om antal personal, att man är för få för att kunna stanna kvar i leken för man måste exempelvis gå ut med de andra barnen. Och de handlar ju lite om en ansvarsfråga.

(Förskollärare Orange)

[...]medans ibland så var man kanske själv och kände att man behövde starta upp dom (barnen) i den hörnan [...] då känner inte jag att jag riktigt kan gå in för då tappar jag dom andra grupperna eller vad jag ska säga, där det inte finns någon (pedagog) som ser och hör.

(Förskollärare Grön)

Det känns jobbigt att man ibland måste säga till barnen att "jag kan inte vara med och leka idag" för att man är för lite personal. Det är svårt att räcka till och sitta med i alla lekar alltid. När det är full barngrupp och någon personal är borta, då går det ju inte att sitta tillsammans med barnen och leka.

(Förskollärare Lila)

Vidare berättar förskollärare Orange att man oftast är för snabb med att gå in i lekarna när det exempelvis uppstår konflikter. Hen menar att förskollärare ofta går in som en sorts medlare där lekarna stoppas istället för att ställa frågor till barnen och ge dem tid till att argumentera för sin sak:

Jag tycker inte att man alltid ska lägga sig och styra, tex. om barnen plockar fram massa olika leksaker, då kan man istället fråga om man vill ta reda på svaret och låta barnen berätta hur de tänker i sin lek, istället för att bara säga stopp. Oftast har barnen bra tankar såvida de bara får chans att berätta och förklara hur de menar i sin lek. Ibland är vi för snabba att gå in i leken, att man inte alltid ger dem chans att reda ut konflikter själva, vi går alltid in och ska vara den där medlaren som ska hjälpa, när de kanske hade utvecklats bättre genom att barnen själva får reda ut konflikterna.

(Förskollärare Orange)

Förskollärare Lila menar att barn måste få lov att leka själva, att leken i sig bevaras mer om barnen inte blir så styrda av oss vuxna: "Jag anser ju mer fria barnen får vara, desto mer lek-fokuserat blir det. Det blir inte samma lek om pedagoger är med, likaväl som lekarna kan bli utvecklande när en pedagog är med, lika mycket kan dom bli hindrade." (Förskollärare Lila). Parallellt med Lila menar således Grön att det är viktigt att man som pedagog håller ett visst avstånd till leken, då det annars kan leda till att barnen kanske anser det som mer lustfyllt om en vuxen deltar: "Barnen tränar inte på samma sätt om jag hela tiden vägleder och styr dem mot ett riktat mål i leken, jag tror det är lätt att barnen tycker det är jättekul när en vuxen är med i leken och har en roll. Det är viktigare att barnen får ta störst plats och ha roligt med varandra."

(Förskollärare Grön). Likaså anser Förskollärare Röd, att det är viktigt att själv kunna se när man ska ta ett steg tillbaka i barns lek. Hen menar att det är en balansgång att kunna se när det passar att delta och när det passar att man sitter som observatör: ”[...] Men sen tycker jag just som du säger att kunna ta ett steg tillbaka, är med viktigt och att du inte behöver vara där hela tiden som en... Det kan ju också liksom hämma dom lite i leken, utan att man då istället sitter som observatör.” (Förskollärare Röd). Förskollärare Blå berättar att när hen agerar observatör i barns lek är detta för att undersöka hur barnen leker. Hen menar att detta beror på vilket syfte personalen har i verksamheten just då:

Om vi då tänker på lek kan vi ju undersöka hur barnen leker då sitter jag som observatör. Sen har vi ett prioriterat mål i leken en annan gång, då är det ju jag som ska ställa alla frågorna, då har jag ett annat uppdrag. Om du sätter hela denna biten i leksammanhang så kan man inte plocka bort något av det känner jag, och vara en pedagog som bara är observatör, utan du behöver vara både delaktig och observatör i ditt uppdrag.

(Förskollärare Blå)

5.4.1 Analys

I resultatet fokuseras förskollärarens avvaktande roll i leken då de främst riktar uppmärksamheten mot att det inte finns tillräckligt med utrymme och tid för att närvara i barns lek. De menar således även att barn ofta kan mycket mer än vad vi vuxna tror och trycker därför även på att en vuxen närvaro inte alltid behöver främja barns utveckling. En huvudpoäng som finns hos Vygotskij, är att barnet i leken skapar sin egen närmaste (proximala) utvecklingszon. Därför kan man anta att leken ses som särskilt viktig för barnets utveckling och lärande. Förskollärarna påvisar att barn ofta har ett bra syfte i sina handlingar och agerande gällande sin lek, och vuxna behöver lyssna på vad barnen har för tankar kring detta innan man som vuxen går in och styr i leken mot ett visst håll. Resultatet visar förskollärarnas tankar kring detta och de menar att de ofta går in i leken för snabbt och låter inte barnen själva få lösa sina problem. Vår tolkning utifrån detta är att lek som aktivitet inte nödvändigtvis behöver en mer kompetent vuxen för att utvecklas och leda till något “bättre”, utan leken i sig kan hjälpa barnet att framkalla potentialer som gör det möjligt att föra leken framåt på egen hand. Med andra ord är det intressant att å ena sidan se förskollärarens roll i barns lek som viktig för att hjälpa barnet mot en potentiell utveckling, och att det å andra sidan är lika viktigt att bevara den vuxen-fria

leken, som är bortom vuxnas styrning och värderingar, då barnen kan mer i leken än vad vi vuxna ofta tror (Jensen, 2013).

6. Diskussion

Vårt syfte med undersökningen var att ta del av förskollärarnas berättelser om hur de berättar att de förhåller sig till barns lek samt hur de berättar om sin egen involvering och roll i barns lek. I detta avsnitt kommer därför dessa berättelser som blivit synliga i resultatet att diskuteras och reflekteras utifrån de litterära utgångspunkterna som presenterats i vår litteraturred. Genom att empirin går igenom denna process synliggörs ett utmanade och reflekterande över den egna rollen som förskollärare, vilket är en förutsättning i arbetet på förskolan. Diskussionens första del kommer att resultera i en *metoddiskussion*, där vi redogör för vad våra val under denna undersökning bidragit med, men även vad vi kunnat göra annorlunda för att möjliggjort ett mer omfattande arbete. Avsnittet kommer därefter delas upp i rubrikerna *Förskollärares avvaktande och aktiva roll* samt *Leken och lärandet*. Här kommer litteratur och våra tolkningar utgöra innehåll vilket slutligen kommer avslutas med en *Avslutande reflektion* där vi diskuterar fram våra insikter och lärdomar som detta arbetet bidragit med.

6.1 Metoddiskussion

Vi valde att göra en kvalitativ undersökning och använde oss av intervjuer som metod för att ta del av förskollärares uppfattningar om barns lek i förskolan. Vi ser att vårt metodval bidrog till att vi fick ta del av deras synpunkter och förhållningssätt kring leken. Vid studiens start gick vi i tankarna att även komplettera intervjuerna med observationer, för att se om det förskollärarna säger att de gör visar detsamma i praktiken. Vi är medvetna om att den teoretiska ansats vi valt blivit mer djupgående om vi även valt observationer som komplement, men då tiden dessvärre inte räckte fick vi utesluta valet av observation som metod. Om vi hade haft fler informanter som även representerade olika åldrar hade vi eventuellt kunnat öka undersökningens tillförlitlighet. Underlaget hade då blivit bredare vilket hade möjliggjort för större skillnader och jämförelser mellan examensår vilket vi kunde se vissa tendenser till. Det finns en

medvetenhet om att med ett annat val av teoriansknytning, fler förskollärare och ett annat val av metod kunnat påverka resultatet till något annat, som utgjort större och djupare innehåll och gett oss ett annat perspektiv. Då vi har valt att studera förskollärares berättelser hade det varit intressant att koppla vårt arbete till en fenomenografisk ansats, då den syftar till att beskriva en variation uppfattningar av olika pedagogiska fenomen (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2003). Samtidigt anser vi att det framkom både likheter och skillnader i vårt resultat vilket gjorde att vi fick ett intressant material att analysera utifrån det sociokulturella perspektivet.

6.2 Förskollärares avvaktande och aktiva roll

Vi ser att förskollärarna värderar barns lek högt och att de ständigt arbetar för att den ska få stor plats i verksamheten. De tar upp sin närvaro i barns lek som viktig för att möjliggöra att barn approprierar (använder verktyg/hjälpmiddel) av det som medieras. Med andra ord finnas närvarande för att stötta barnen på olika vis. Vi ser även tendenser där förskollärarna i sina berättelser visar att de strävar efter att barnen i första och största mån ska få leka själva utan en vuxen. Det är detta som är målet, enligt vår tolkning av förskollärares utsagor.

En av förskollärarna berättar att leken inte blir lika lek-fokuserad om en vuxen är med i leken som om det bara skulle vara barn som deltar. Varför kan det inte bli lek-fokuserat när en vuxen är med? Handlar det om vilken barnsyn förskolläraren har som en av de andra informanterna antyder? Och att det är förskollärares förhållningssätt till leken som avgör hur han eller hon leker tillsammans med barnen?

Knutsdotter Olofsson (1996) förhåller sig positiv till vuxnas närvaro och delaktighet i barns lek medan Nilsson et.al. (2018) höjer ett varningens finger gällande en slags lärandefokusering som kan ske om vuxna deltar i barns lek då de ofta använder leken som verktyg för att nå och skapa ett lärande hos barnet. Det kan resultera i att leken som just lek helt enkelt glöms bort (ibid.). En förskollärare menar parallellt med detta att hen kan gå in i barns lek och stötta. Detta genom att gå in i en roll, men efterhand backa ur för att låta barnen leka själva. Detta går även att knytas samman till Stanton-Chapman (2015), som ser vuxnas delaktighet i barns lek som verktyg för

att starta upp lekar, men att det är viktigt att också gå ur den, på ett sätt så att denna utgång blir naturlig.

En annan förskollärare berättar också om vuxnas avvaktande roll i barns lek, men på ett annat sätt. Hen värdesätter barns lek mellan varandra, och att en vuxen som intar en roll i barns lek snarare kan ta fokus från barnens samspel och lek sinsemellan. Detta tas även upp av Nilsson et.al. (2018) som menar att det finns vissa normer som kan förklara varför vuxna tvekar att delta i barns lekar. Dessa normer beskrivs som “självständighetsnormer” och “inte-störa-barnen-normer” (Nilsson et.al, 2018 s. 31). Med koppling till Nilsson et.al. (2018) kan det tolkas som att det finns rädslor för att om vi vuxna leker med barnen så blir de inte lika självständiga som när de får leka själva. Parallellt berättar samma förskollärare att en vuxens närvaro kan bidra till att barnen inte utvecklas på samma sätt om man som lärare ständigt vägleder och styr barnen mot ett riktat mål i leken.

Det är intressant att studera förskollärares förhållningssätt till leken då resultatet pekar på att förskollärarna ömsom beskriver sin aktiva roll i barns lek, ömsom sin mer avvaktande roll. Således kan vi i resultatet inte se någon tydlig koppling där informanterna tar upp sin roll som lekaktör, där man som pedagog deltar i lek på samma villkor som barnen (Knutsdotter Olofsson, 1996). Är målet att barnen ska få leka själva? Och varför är det så? Vi ser tendenser som kan kopplas till Fröbelpedagogiken där leken skulle ses som fri och ostörd från vuxna, vilket kan vara en bidragande faktor till att pedagoger i dagens läge inte deltar i barns lekar fullt ut (Jensen & Harvard, 2009).

Trots att vi ställer oss frågande till hur och varför förskollärare berättar om sin avvaktande roll har vi förståelse och respekt för svårigheter som förskollärare kan uppleva med att leka och delta i barns lek på ett inlevelsefullt sätt, och vårt syfte är inte att undervärdera dessa förhållningssätt. Det vi kan konstatera från intervjusvaren är att några förskollärare tar upp hinder när det talas om att vara en aktiv och närvarande pedagog. Det kan handla om personalbrist, tidsbrist men även när det kommer till det administrativa arbetet, och att dessa aspekter tar mycket tid från barnen. Vi är medvetna och har förståelse för att dessa hinder är

avgörande när det gäller huruvida förskollärare deltar i barns lek. Vi ställer oss således frågande till varför ingen av förskollärarna berättade indirekt om sin roll i barns lek som lek-aktör (Knutsdotter, Olofsson, 1996) då vi kan se tydliga tendenser som kan kopplas till en aktiv roll.

Vidare berättar förskollärarna hur de ser på sin närvaro och hur de väljer att stötta barnen på olika sätt i sin lek. Detta genom att vara en hjälpande hand som kan gå in i leken och föra den till nästa nivå, eller att berika leken med idéer och tillföra nya inslag såsom material och karaktärer. Detta överensstämmer med vad både Knutsdotter Olofsson (1996) och Strandberg (2014) skriver om att pedagoger bör hjälpa barnen att genomföra det som de tänkt sig i leken genom att exempelvis tillföra olika moment, såsom rekvisita, regler och roller. En annan vinkling som en av förskollärarna väljer att belysa handlar om angelägenheter om att skydda leken från andra barn. I Jensen och Harvard (2009) skriver Knutsdotter Olofsson om att detta förutsätter att man som pedagog finns närvarande och hjälper barnet att förstå leksignaler för att själva kunna signalera till lek. Det handlar också om att som pedagog hjälpa barnen att förstå lekens regler och ramar, att man inte bara kan gå in och ur en lek hur man vill, men att det då krävs att man som vuxen finns närvarande och kan ge barnet förklaringar.

Människan signalerar lek på olika sätt vilket sker i sociala sammanhang och är kulturellt betingat (Jensen & Harvard, 2009; Jensen, 2013). Resultatets svar på detta är att leksignaler kan handla om både verbal och icke-verbal artefakt (redskap) som barnet approprierat, vilket vi vuxna behöver vara mottagliga för enligt en av våra informanter. Likt detta beskriver även läroplanen för förskolan (SKOLFS, 2018) att en aktiv vuxen som närvarar i barns lek gör det möjligt att stötta för kommunikation, och leken i sig hjälper till att utmana och stimulera denna kommunikation på en djupare nivå. Dessa kommunikativa artefakter kan handla om barnets kroppsspråk, mimik och blickar, och förskollärarens öppenhet för detta blir därför avgörande vid ett närvarande, och ger på så vis även alla barn på förskolan samma förutsättningar.

6.3 Leken och lärandet

Enligt det sociokulturella perspektivet är lek en social och kulturell aktivitet (Strandberg, 2014). Det vi fick fram i våra intervjuer liknar detta genom att förskollärarna förklarar att det först och främst är sociala förmågor och samspelet som utvecklas i leken. Till detta kan vi även koppla Jensen (2013) och Lillemyr (2013) som menar att fenomenet lek ses som lustfyllt eller roligt och att det är en spontan och frivillig aktivitet i verksamheten. Forskarna trycker också på att lek bidrar till barns utveckling, där barn blir engagerade, motiverade och utforskande i olika sociala relationer, samt att de får tillfälle att prova sina uppfattningar, normer och värderingar. Vidare lyfter en av förskollärarna leken som åldersrelaterad och att barnets lek påverkas beroende på var i utvecklingen barnet befinner sig i. Detta går att relateras till Piagets teorier om kognitiv utveckling, som menar att barnets utveckling sker i kontrast till olika stadier beroende på vilken ålder barnet har, och att detta avgör vilka lekar som leks. Dessa teorier kan även ses utifrån ett sociokulturellt perspektiv, där barnets existerande utvecklingszon behöver utmanas för att gå in i den potentiella utvecklingszonen. Detta kan då barnet uppnå genom sin egen lek, men även genom stöttning och utmaning av en vuxen. Likt detta menar förskollärarna i undersökningen att det är viktigt att utveckla leken och spinna vidare på barnens idéer, men att det då krävs av förskolläraren att kunna ligga steget före och hjälpa barnet mot ett potentiellt lärande som barnet behöver stöttning i. Liksom i läroplanen för förskolan (SKOLFS, 2018) ska de vuxna i den pedagogiska verksamheten stimulera och vägleda barnen för att de genom egna aktiviteter ska kunna utveckla nya insikter och kunskaper.

Vår reflektion är att leken och lärande ofta kopplas samman av de intervjuade förskollärarna då de menar att det är i leken som barnen lär sig saker och får prova sina erfarenheter med varandra och att det är i leken som dessa erfarenheter befästs. I likhet med Piaget som menar att barn behöver ha erfarenheter kring verkligheten för att kunna bearbeta den i leken, så berättar en av förskollärarna att hen kan se att barn leker och tar in det som de tidigare arbetat med i barngruppen. Vi instämmer med detta men väljer att problematisera denna reflektion. Vi anser att de oskiljaktiga begreppen lek och lärande blivit en självklar del i förskolan idag, och att det går oreflekterat förbi. Ömsom Hangaard Rasmussen (2016) menar att leken förlorar sitt egenvärde och karaktär om kunskap hamnar i fokus, ömsom kan vi se konsekvensen som kan

leda till hur verksamheten utformas utifrån ett alltför målrelaterat lärande där leken används som verktyg för att nå ett utvecklande och lärande hos barnet.

I intervju svaren kan vi även utläsa några svar från förskollärarna som kan antas vara av samma mening som ovan. Förskollärarna menar att lärandet tagit en allt för stor plats på förskolan och att det i viss mån blivit en skolifiering. Precis som Fleer menar enligt Johansson och Sjöberg (2016) intar förskollärare ofta en roll i barns lek för att utveckla leken och arbeta mot ett inriktat lärande som matchar förskolans styrdokument. Därför är det av all vikt att som förskollärare börja reflektera över hur och varför vi vuxna närvarar i barns lek, och på vems villkor det är (Nilsson et.al. 2018).

6.4 Avslutande reflektion

Undersökningen visar att förskollärarna till viss del talar oreflekterat kring begreppen lek och lärande. Vi vill därför med detta arbete uppmärksamma och diskutera hur dessa begrepp kan göras synliga och tolkas utifrån förskolans uppdrag. I förskolans läroplan (SKOLF5, 2018) förstås lek som viktig i sig för barn och ska ta en central del i verksamheten, men hur leken tas tillvara är upp till förskollärarna att möjliggöra och fastställa. Om förskollärare tolkar samman lek och lärande, utan att ha en öppen diskussion kring de båda ämnena tenderar verksamheten att bli formad utifrån de vuxnas normer och värderingar, vilket kan leda till ett otydligt förhållningssätt till både vårdnadshavare och pedagogerna emellan, men främst till barnen.

Viktigt i sammanhanget är att vi har tolkat informanternas svar utifrån våra tolkningar och tidigare erfarenheter, vilket styrte både analysen och diskussionen i undersökningen. Under intervjuerna utgick vi från att förskollärarna närvarande i barns lek där syftet var att sträva mot ett lärande. Det som förvånade oss var att informanterna höll sig kritiska till lärandet då de ansåg att det tagit en för stor del av verksamheten. Således består fortfarande frågan varför ingen av förskollärarna berättade om sin aktiva roll som lek-aktör, då vi tror att detta kan vara en väg in mot en verksamhet som arbetar mot läroplanens mål där barnens perspektiv tas tillvara.

I denna studie har vi fått ta del av förskollärares berättelser kring sitt närvarande i barns lek. Det har lett oss till vidare funderingar kring vad som skulle kunna inspirera till vidare forskning som skulle kunna gynna vår profession som blivande förskollärare. Vidare undersökning skulle kunna innefatta observationer på de informanter som intervjuats för att se om det de säger motsvarar praktiken som sker i den vardagliga verksamheten tillsammans med barnen. Det hade även varit intressant att studera hur *barnen* uppfattar en vuxens närvaro i sin lek. Genom att ta reda på barnens perspektiv hade förskolans personal kunnat möjliggöra för nya infallsvinklar och synsätt gällande sin involvering och delaktighet i barns lek.

Litteraturlista

Denscombe, Martyn (2016). *Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 3 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Hwang, Philip & Nilsson, Björn (2011). *Utvecklingspsykologi*. 3 upplagan. Stockholm: Natur och Kultur.

Jensen, Mikael (2013). *Lekteorier*. Studentlitteratur.

Jensen, Mikael & Harvard, Åsa (red.) (2009). *Leka för att lära, - utveckling, kognition och kultur*. Studentlitteratur, Lund.

Johansson, Eva & Pramling Samuelsson, Ingrid (2007). *Att lära är nästan som att leka - lek och lärande i förskola och skola*. Liber.

Johansson, Eva & Sjöberg, Malin (2016). *Den lekbara pedagogen: förskollärares delaktighet i barnens fria lek. Själständigt arbete inom förskolepedagogiskt område*. Kalmar Växjö: Linnéuniversitetet. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1038789/FULLTEXT01.pdf>

Knutsdotter Olofsson, Birgitta (1996). *De små mästarna. Om den fria lekens pedagogik*. Stockholm HLS förlag.

Lillemyr, Ole Fredrik (2013). *Lek på allvar - en spännande utmaning*. Liber.

Lindqvist, Gunilla (2002). Lekens estetik. *Legen og det legende*. Årg. 23 Nr. 2: 437-450. <https://tidsskrift.dk/psyke/article/view/8598>

Magne Holme, Idar & Krohn Solvang, Bernt (1997). *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och*

kvantitativa metoder. Studentlitteratur, Lund.

Nilsson, Monica, Grankvist, Anna-Karin, Johansson, Elin, Thure Jeanette & Ferholt, Beth (2018). *Lek, lärande och lycka. Lekande och utforskande i förskolan*. Gleerups Utbildning.

Pramling Samuelsson, Ingrid & Asplund Carlsson, Maj (2003). *Det lekande lärande barnet - i en utvecklingspedagogisk teori*. Liber.

Pramling Samuelsson, Ingrid & Johansson, Eva (2009). Why do children involve teachers in their play and learning. *European Early Childhood Education Research Journal*. Vol. 17, No. 1, March 2009, 77-94, DOI: 10.1080/13502930802689053

SKOLFS 2018:50. *Förordning om läroplan för förskolan*. Stockholm: Utbildningsdepartementet. ISSN 1102-1950

Stanton- Chapman, Tina L. (2015). Promoting Positive Peer Interactions in the Preschool Classroom: The Role and the Responsibility of the Teacher in Supporting Children's Sociodramatic Play. *Early Childhood Educ J* (2015) 43:99–107, DOI 10.1007/s10643-014-0635-8.

Strandberg, Leif (2014). *Vygotskij, barnen och jag - pedagogisk inspiration*. Studentlitteratur, Lund.

Strandberg, Leif (2006). *Vygotskij i praktiken. Bland plugghästar och fusklappar*. Norstedts Förlagsgrupp.

Säljö, Roger (2015). *Lärande - en introduktion till perspektiv och metaforer*. Gleerups Utbildning.

Tallberg-Broman, Ingegerd (2018). Förskolan och kunskapsnationslogiken. *Skola och samhälle*, 25 januari.

<https://www.skolaochsamhalle.se/flode/skola/ingegerd-tallberg-broman-forskolan-och-kunskapsnationslogiken/> [2018-10-23]

Unicef (1989). *Barnkonventionen*. <https://unicef.se/barnkonventionen>

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisksamhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> [2018-05-22]

Bilaga 1

Hej!

Våra namn är Stephanie Giuffrida och Elin Wik och vi studerar till förskollärare på Högskolan i Kristianstad. Vi har nu påbörjat vår sista termin och inleder skrivandet av vårt examensarbete där vi vill samla in underlag från olika förskollärare och därför har vi valt att höra av oss till er. Till vår studie kommer vi utföra intervjuer där fokus ligger på att synliggöra förskollärares syn på sin egen närvaro i barns lek. Detta innebär att du som deltar ställer upp på en intervju vid ett tillfälle som omfattar ca 20 minuter.

För att denna studien ska bli möjlig har vi valt att använda oss utav både fältanteckningar och ljudupptagning. Detta för att vi som studenter ska få ut så mycket material som möjligt vid intervjutillfället. Väljer ni att delta i denna studie tillåter ni där med dokumentation i form av ljudupptagning.

Det är helt frivilligt att medverka i studien, men vi som skribenter är ytterst måna om att hantera all information varsamt för att värna om er konfidentialitet. Ljudupptagningen och anteckningarna kommer transkriberas och därefter raderas i syfte att värna om samt bibehålla er anonymitet. Eventuellt kommer endast handledare och examinator komma att ta del av originalinspelningen.

Studiens resultat kommer redovisas inför våra klasskamrater och även publiceras på databasen ”DiVA” där arbetet blir tillgängligt för allmänheten.

Vi önskar svar senast vecka 39 om ni vill medverka och därefter kan vi bestämma vilken/vilka dagar ni har möjlighet att träffas. Har ni några frågor eller funderingar är ni välkomna att höra av er till oss eller vår handledare.

Hoppas vi ses!

Hälsningar,

Stephanie Giuffrida

Elin Wik

xxxxx

xxxxx

Handledare:

Angerd Eilard

xxxxx

Bilaga 2

Intervjufrågor

1. Vad anser du är en god lek?
2. Varför då?
3. När involverar barnen dig i sin lek?
4. När anser du det är läge att närvara i barns lek?
5. Hur närvarar du i barns lek? (endast observerar eller som lekaktör)
6. Om du avbryter en lek, varför gör du det i så fall?
7. På vilket sätt och när stöttar du barnen i deras lek?